

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Tähelepanekuid märgistamise üksikasjadest / 2022. a kontrolli tulemused

Tiiu Rand

Toiduosakond, nõunik

13.10.2023

Lühendid (viited õigusaktidele)

- **1169/2011** – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1169/2011 (toidualase teabe esitamine tarbijale)
- **2018/775** – Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2018/775 (toidu põhilise koostisosa päritoluriigi või lähtekoha märkimise eeskirjad)
- **1308/2013** - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1308/2013 (põllumajandustoodete ühine turukorraldus)
- **853/2004** - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 853/2004 (millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erieeskirjad)
- **1379/2013** - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1379/2013 (kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta)
- **1924/2006** - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1924/2006 (toidu kohta esitatavad toitumis- ja tervisealased väited)

Säilimisaja märkimine „parim enne“ või „kõlblik kuni“ tekstiga

- 2023. a suvel uuringufirma RAIT Faktum & Ariko poolt Eesti tarbijate seas läbiviidud **toidu märgistuse ja toiduhügieeni alase uuringu** tulemuste järgi otsitakse toidu- või joogipakenditelt teavet eelkõige **säilimisaja**, **koostisosade** ja toote **päritolu** kohta
- Eestis esitatakse toidualane teave tarbijale müüdava toidu kohta eesti keeles
- Mõisted „**parim enne**“ ja „**kõlblik kuni**“ on kehtestatud määrusega 1169/2011, mis on avaldatud kõikide **EL liikmesriikide keeltes**
- EL-s puuduvad ametlikud tõlked *vene keelde* mõistetele „parim enne“ ja „kõlblik kuni“. **Miks tõlgitakse need mõisted vene keelde müügipakendi märgistusel? Tõlked on varieeruvad (erinevad)**

„Parim enne“ ja „kõlblik kuni“ erinevates EL keeltes (infograafik)

https://food.ec.europa.eu/system/files/2021-11/fw_lib_best_before_et.pdf

“Best Before”

BG • “Най-добър до ...”, когато в датата е посочен определен ден, • “Годен за употреба до края на ...” в останалите случаи.

CZ • “minimální trvanlivost do...”, obsahuje-li datum uvedení dne, • “minimální trvanlivost do konce...” v ostatních případech,

DA • “mindst holdbar til ...”, når datoen angiver da...

DE • “mindestens haltbar bis ...”, wenn der Tag ger...

EL • “Ανάλωση κατά προτίμηση πριν από ...”, εφόσ πριν από το τέλος ...”, στις υπόλοιπες περιπτώ...

EN • “Best before ...” when the date includes an ir...

ES • “consumir preferentemente antes del ...” cuan...

“Use By”

BG “използвай преди ...” - **CZ** “spotřebujte do” - **DA** “sidste anvendelsesdato” - **DE** “zu verbrauchen bis” - **EL** “ανάλωση έως” - **EN** “use by” - **ES** “fecha de caducidad” - **ET** “kõlblik kuni” - **FI** “viimeinen käyttöajankohta” - **FR** “à consommer

jusqu'au” - **HR** “upotrijebiti do” - **HU** “fogyasztható: “ - **IT** “da consumare entro” - **LT** “tinka vartoti iki” - **LV** “izlietot līdz” -

LT “tinka vartoti iki ... (data)” - **MT** “uża sa” - **NL** “te gebruiken tot” - **PL** “należy spożyć do” - **PT** “Consumir até “ - **RO** “expiră

la” - **SE** “sista förbrukningsdag” - **SI** “porabiti do” - **SK** “spotřebujte do”

Säilimisaja märgistuse loetavus - viide tähtpäeva asukohale märgistusel

- Kohustuslik toidualane teave, **sh säilimisaja märke** -> silmatorkavas kohas **hästi nähtavalt, selgesti loetavalt** ja vajaduse korral kulumiskindlalt. Seda ei tohi mingil viisil peita, varjata, kahjustada või katkestada muu teksti- või kujunduslike elementidega või mis tahes muu segava materjaliga. 1169/2011 art 13 lg 1
- **Loetavus** on defineeritud 1169/2011 art 2 lg 2 (m) ning hõlmab muuhulgas ka kirja ja tausta vahelist **kontrastsust**

„Kõlblik kuni: **vt pakendilt**“ -> **ei ole piisav**, kui see ei ole kaupluses pakendilt leitav, nähtav, loetav

Käitleja tagasiside vihjet menetledes: Vaatasime tootmisprotsessis üle printeri seadistused ning muutsime printeril trükikirja tumedamaks. ... Kahjuks ei ole meil masina eripärade tõttu võimalik säileaega mujale markeerida kui fooliumile. Samuti arvestame oma järgmiseid pakendeid disainides, et oleks võimalik realiseerimisaega paremini pakendile markeerida.

Sulatatud

- Toidu puhul, mis on enne müüki olnud külmutatud ja mida müüakse sulatatult, **peab toidu nimetusele lisama märke „sulatatud“**. 1169/2011 VI lisa A osa p 2

NB! Komisjon on selgitanud, et *Tarbijale antava toidualase teabe puhul loetakse toode „sulatatud“ tooteks, kui see on **ladustatud külmutatud keskkonnas (kristalliseerumistsoonis), läbinud sulatustsooni ja seejärel turustatakse keskkonnas, kus ei ole jääkristalle.***

Põhikoostisosa päritolu esitamine – 1169/2011 art 26 lg 3 ja 2018/775

Kui toidu päritoluriik või lähtekoht on märgitud ning see ei ole sama mis toidu põhilis(t)e koostisosa(de) oma ->

-> märgitakse põhilise koostisosa päritoluriik/lähtekoht viitega geograafilisele alale või

-> kasutatakse avaldust „... (põhilise koostisosa nimetus) on / ei ole pärit (toidu päritoluriik või lähtekoht)“ või muu sarnane sõnastus, millel tarbija jaoks on tõenäoliselt sama tähendus

Esitusviis „Põhilise koostisosa päritolu: Eesti“ ei ole OK

-> põhikoostisosa päritoluteave esitatakse samas vaateväljas toidu päritoluriigi/lähtekoha mäkkega

-> tähemärgisuuruse x-kõrgus on vähemalt 75 % toidu päritoluriigi/lähtekoha sõnaga mäkke x-kõrgusest, kuid mitte väiksem kui min tähemärgisuurus

-> muul viisil kui sõnaga (nt sinimustvalge mäkkiga) esitatud päritoluviite korral 75% nõue ei kohaldu

*Taimsetest valkudest valmistatud vegan vorst
Soja- ja nisuvalgust taimne suitsuvorst*

Imitatsioontoodete nimetamine (taimsed (*vegan*) toidud)

Toidualane teave ei tohi olla eksitav:

- toidu omaduste, eelkõige selle olemuse, määratletuse, omaduste ja koostise osas või
- kui välimuse, kirjelduse või piltkujutiste abil pakutakse välja teatava koostisosa või toidu olemasolu, kui tegelikult on looduslikult esinev komponent või selles toidus tavaliselt kasutatav koostisosa asendatud mõne muu koostisosa või komponendiga. 1169/2011 art 7 lg 1 (a) ja (d)

Kui tootes kasutatakse asenduskoostisosa(sid), tuleks toote nimetusele lisada vahetus läheduses asendava(te) koostisosa(de) nimetus(ed). 1169/2011 VI lisa A osa p 4

Toidukäitleja ülesanne on leida asendustoidule sobiv nimetus vastavalt toidu nimetust käsitlevatele eeskirjadele

Vajaduse korral tuleb järgida ka kehtivate tootepõhiste õigusaktide sätteid (nt piimatoodete seaduslikud nimetused määrusest 1308/2013, „liha“ määratlus määruse 853/2004 lisast, kalapüügi- ja vesiviljelustoodete nimetamine määrusest 1379/2013 ...)

Toitumisalase teabe esitamine

- Andmed esitatakse tabelina, numbrid üksteise all, kui ruum võimaldab

Toitumisalane teave 100 g (ml) toote kohta:

Energiasisaldus	kJ/kcal
rasvad, millest küllastunud rasvhapped	g g
süsivesikud, millest suhkrud	g g
valgud	g
sool	g

- Kui ruumi ei ole, esitatakse kõnealune teave üksteise järel

Toiteväärtus 100 g tootes keskmiselt: energiasisaldus 1075 kJ / 259 kcal, rasvad 20 g (sh küllastunud rasvhapped 7,3 g), süsivesikud 6,7 g (sh suhkrud 2,4 g), valgud 13 g, sool 2,2 g. Säilitada temperatuuril +2...+6 °C.

Vabatahtlik lisateave ja kogused %ga

Tarbija ei saa aru

Esiküljel teave: **51% TÄISTERA KAERA** ●

Tagaküljel teave:

Koostisosad: KAER 28% (jahu, terad, ...), vesi, ..., NISUJAHU, ...
51% teraviljast täisterakaer

Esikülje teave „51% täistera kaera“ on **eksitav toidu olemust ja koostist arvestades**

Kaugmüük, e-pood

Toidualane teave kaugmüüki toetavas materjalis ei tohiks muutuda võrreldes müügipakendil oleva teabega (või lahtise toidu saatedokumendiga antava teabega)

Nt:

- toidu nimetusest ei tohiks kaduda teave „magusainega“
- „maasikamaitseline jogurt“ ei tohiks muutuda maasikajogurtiks ...
- **Mittelubatud toitumis- ja tervisealased väited e-poes**

Toitumis- ja tervisealased väited

Üksnes lubatud toitumisalased väited määruse 1924/2006 lisast (+ tingimused)

Lubatud tervisealased väited määruse 1924/2006 art 13 ja art 14 nimekirjast, vt [tervisealaste väidete register](#)

+ ootel olevad väited

Toitumis- ja tervisealased väited, sh ootel olevad väited leiab [EL register](#), vt ka PTA kodulehelt [toitumis- ja tervisealased väited](#)

- „valminud koostöös teadlastega“ -> ei anna võimalust kasutada mittelubatud väiteid

Tervisealaste väidete register

EN English

Search

Search

EU Register of Health Claims

European Commission > Food > Food and Feed Information Portal > Health Claims > EU register

SEARCH OPTIONS

Claim Status

All

Type of Claim

All

EFSA opinion reference

All

Legislation

All

Protection of proprietary data granted

No

Search

Clear filters

Health Claims (2324 matching records)

Filter results...

Search

α-linolenic acid (ALA) & linoleic acid (LA), essential fatty acids

Essential fatty acids are needed for normal growth and development of children.

Authorised

Health relationship: -/-

'Nutrimune®'

Nutrimune and immune defence against pathogens in the gastrointestinal and upper respiratory tracts

Non-authorised

Health relationship: -/-

(Cow's) Milk And dairy products for which milk is the principle ingredient and no sugar has been added – e.g. yogurt, cheese.

(Cow's) Milk products help support dental health. (Cow's) Milk helps support the normal and healthy development of teeth. (Cow's) Milk contributes to dental health.

Non-authorised

Health relationship: not validated

16. Lactobacillus rhamnosus LGG®

-helps improve oral health -helps maintain a healthy oral flora -helps maintain oral health -helps improve dental health

Non-authorised

Health relationship: maintenance of tooth mineralisation

EN English

Search

Search

EU Register of Health Claims

European Commission > Food > Food and Feed Information Portal > Health Claims > EU register

SEARCH OPTIONS

Claim Status

Authorised

Type of Claim

Art. 13(1)

EFSA opinion reference

All

Legislation

All

Protection of proprietary data granted

No

Search

Health Claims (229 matching records)

Filter results...

Search

Activated charcoal

Activated charcoal contributes to reducing excessive flatulence after eating

Authorised

Health relationship: reduction of excessive intestinal gas accumulation

Alpha-cyclodextrin

Consumption of alpha-cyclodextrin as part of a starch-containing meal contributes to the reduction of the blood glucose rise after that meal

Authorised

Health relationship: Reduction of post-prandial glycaemic responses

Alpha-linolenic acid (ALA)

ALA contributes to the maintenance of normal blood cholesterol levels

Authorised

Health relationship: maintenance of normal blood cholesterol concentrations

Arabinoxylan produced from wheat endosperm

Consumption of arabinoxylan as part of a meal contributes to a reduction of the blood glucose rise after that meal

Authorised

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Toidualase teabe kontrollide tulemustest 2022. a

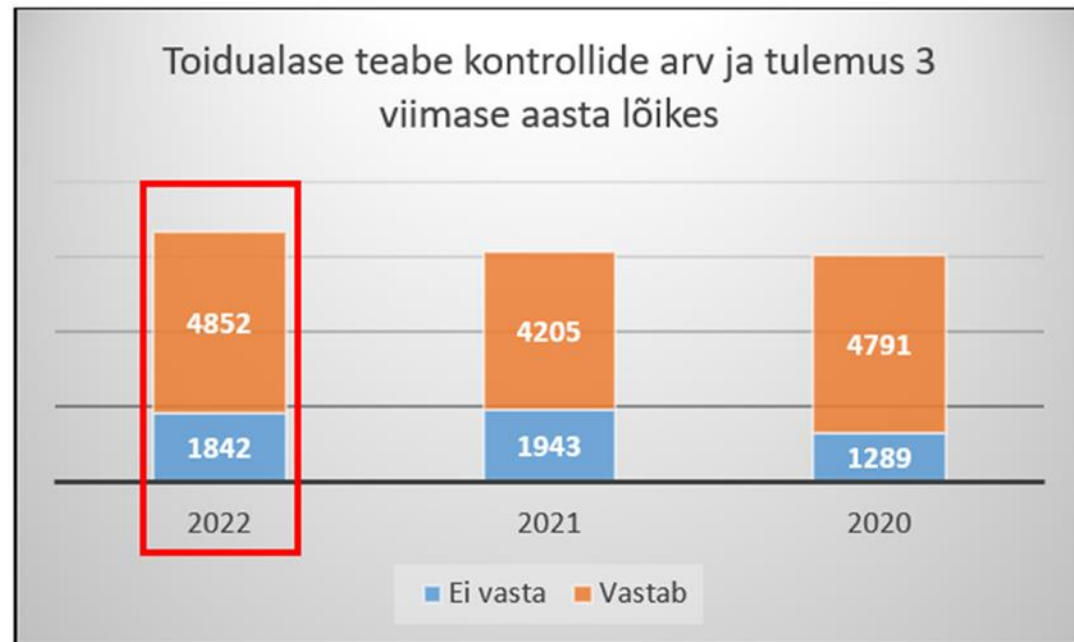

Kontrollide arv 2022. a 9% suurem kui 2021. a

72% kontrollidest tulemusega „vastab“, st puudusi ei tuvastatud

Toidualase teabe kontrollide arv ja nõuetele vastavuse osakaal 2022., 2021. ja 2020. a

Aasta	Ei vasta	Vastab	Kokku	Vastavuse osakaal, %
2022	1842	4852	6694	72%
2021	1943	4205	6148	68%
2020	1289	4791	6080	79%

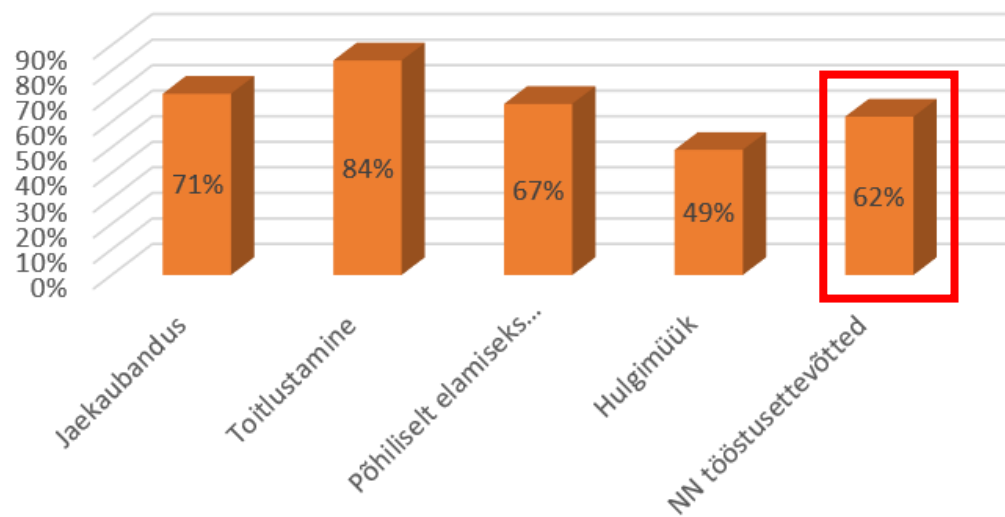

Toidualase teabe kontrollide tulemus 2022. a, 2021. a ja 2020. aastal

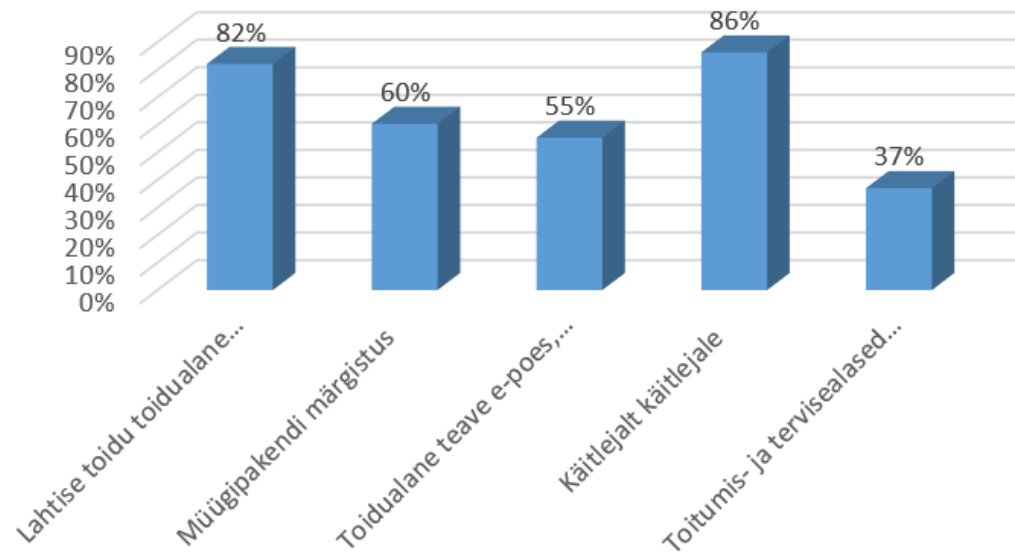

Nõuetele vastavuse %

Nõuetele vastavuse % erinevates valdkondades
2022. a

Vastavuse % sõltuvalt kontrolli eesmärgist

Ettekirjutused

Nõuetele mittevastavuse korral tehtud ettekirjutuste arv 2022. a võrreldes 2021. a mõnevõrra suurenes

94 ettekirjutust (5,4% nõuetele mittevastavustest)

Keskmisest rohkem tehti ettekirjutusi:

- müügipakendi märgistuse puudused
- toitumis- ja tervisealased väited ning
- e-poes toidualase teabe mittevastavus

6694 kontrolli – 1842 „ei vasta nõuetele“ – 94 ettekirjutust

2022. a toiduohutuse järelevalve tulemuste põhjal:

Suuremat tähelepanu vajab:

1. ettevõtete valmisolek toodete tagasikutsumiseks,
2. HACCP ja eeltingimuste programmi nõuete täitmine,
3. PAH-ide sisaldused lihatoodetes,
4. toidualasest teabest **toitumis- ja tervisealaste väidete ning e-kaubanduse valdkond**

Kohustus ja vastutus (1169/2011 art 8)

- Toidualase teabe esitamise eest **vastutab toidukäitleja**, kelle **nime või ärinime all toitu turustatakse**, või kui nimetatud käitleja ei ole asutatud liidus, siis liidu turule importija
- Toidualase teabe esitamise eest **vastutav toidukäitleja tagab toidualase teabe olemasolu ja täpsuse kooskõlas kohaldatavate toidualast teavet käsitlevate õigusnormide ning asjaomaste siseriiklike sätetega**
- ....

Küsimused:

pta@pta.agri.ee

<https://pta.agri.ee/>

The screenshot shows the website interface for the Estonian Agricultural and Food Administration. The top navigation bar includes links for 'Juurdepääsetavus', 'Kliendiportaal', 'Regionaal- ja Põllumajandusministeerium', and language options (PRIA, LABRIS, METK, Eesti.ee, EST, RUS, ENG). The main header features the organization's logo and a search bar. A navigation menu is visible with several categories, including 'Ettevõtjale, tootjale ja turustajale', which is highlighted with a red box. Below this, a dropdown menu for 'TOIDU TOOTMINE' is shown, with 'Toidu märgistamine' highlighted by another red box. The main content area displays the title 'Toidu märgistamine' and a brief description: 'Toidu märgistus on oluline info tarbijale teadliku valiku tegemiseks. Kohustuslik märgistusteave katab muu seas energia- ja toitainete sisalduse, koostisosad, säilimisaja ja tingimused.'

Toidualane teave on toitu käsitlev teave, mis tehakse tarbijale teatavaks järgmistel viisidel:

Toidu märgistamine, esitlemine ja reklaamimine ei tohi:

- eikeitada tarbijat toidu iseloomulike tunnuste, omaduste või toime osas

**Tänan
kuulamast!**

